

УДК 343.3:351:614(477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.9>

Палагнюк Костянтин Валентинович,
кандидат медичних наук,
магістр публічного управління та адміністрування
ORCID ID: 0000-0002-2762-1021

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

LEGAL LIABILITY FOR CORRUPTION OFFENSES IN THE MEDICAL SPHERE OF UKRAINE

У статті розглянуто питання юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері України в контексті сучасного стану антикорупційної політики, нормативного регулювання та правозастосовної практики. Охорона здоров'я як одна з ключових галузей соціальної сфери залишається вразливою до проявів корупції, зокрема у формах одержання неправомірної вигоди, зловживання службовим становищем, підроблення документів, порушення обмежень щодо конфлікту інтересів. Це зумовлює потребу в аналізі ефективності існуючих механізмів юридичної відповідальності та виявленні правових прогалин, які перешкоджають формуванню ефективного антикорупційного середовища у сфері охорони здоров'я.

Досліджено зміст і специфіку застосування кримінальної, адміністративної, дисциплінарної відповідальності щодо медичних працівників та посадовців, залучених до управління галуззю охорони здоров'я. Проаналізовано норми Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, законодавства про запобігання корупції та підзаконні акти, що регламентують поведінку працівників медичних установ. Зроблено висновок про наявність суттєвих проблем у частині притягнення винних до відповідальності, зокрема вибірковість правозастосування, формальний підхід до розслідування справ, відсутність належного захисту викривачів та низьку якість статистичного обліку правопорушень.

Окрема увага приділена міжнародним стандартам у сфері боротьби з корупцією та зобов'язанням України відповідно до Конвенції ООН проти корупції й угоди про асоціацію з ЄС. Визначено, що вітчизняна практика юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері потребує гармонізації з європейськими підходами, які передбачають системну роботу в трьох напрямках: покарання, запобігання та просвіта. Наголошено на необхідності розробки галузевих антикорупційних програм, зміцнення інституційного потенціалу органів контролю та судочинства, впровадження цифрових інструментів для моніторингу та реагування на корупційні ризики.

У результаті дослідження зроблено висновок, що ефективна юридична відповідальність у медичній сфері має спиратися на комплексний підхід, який охоплює як правові, так і організаційні, управлінські та культурні компоненти антикорупційної політики. Автор обґрунтовує доцільність посилення механізмів превенції корупційних проявів на рівні внутрішніх регламентів медичних установ, активізації ролі громадськості та забезпечення належного правового захисту пацієнтів і працівників, які інформують про факти правопорушень. Запропоновано низку рекомендацій щодо удосконалення чинного законодавства та підвищення ефективності його застосування у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: корупція, медична сфера, юридична відповідальність, антикорупційне законодавство, правопорушення, охорона здоров'я, кримінальна відповідальність, адміністративні санкції, зловживання владою, запобігання корупції.

The article examines the issue of legal liability for corruption offenses in the medical sector of Ukraine in the context of the current state of anti-corruption policy, regulatory regulation and law enforcement practice. Healthcare as one of the key sectors of the social sphere remains vulnerable to manifestations of corruption, in particular in the forms of obtaining undue advantage, abuse of official position, forgery of documents, violation of restrictions on conflict of interest. This necessitates the analysis of the effectiveness of existing mechanisms of legal liability and the identification of legal gaps that impede the formation of an effective anti-corruption environment in the healthcare sector.

The content and specifics of the application of criminal, administrative, disciplinary liability against medical workers and officials involved in the management of the healthcare sector are investigated. The norms of the Criminal Code of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offenses, legislation on the prevention of corruption and by-laws regulating the behavior of employees of medical institutions were analyzed. The conclusion was made that there are significant problems in terms of bringing the guilty to justice, in particular, the selectivity of law enforcement, the formal approach to investigating cases, the lack of proper protection of whistleblowers and the low quality of statistical accounting of offenses.

Special attention is paid to international standards in the field of combating corruption and Ukraine's obligations under the UN Convention against Corruption and the Association Agreement with the EU. It was determined that the domestic practice of legal liability for corruption offenses in the medical sector requires harmonization with European approaches, which provide for systematic work in three areas: punishment, prevention and education. The need to develop sectoral anti-corruption programs, strengthen the institutional capacity of control bodies and the judiciary, and introduce digital tools for monitoring and responding to corruption risks was emphasized.

The study concluded that effective legal liability in the medical field should be based on a comprehensive approach that covers both legal and organizational, managerial and cultural components of anti-corruption policy. The author justifies the feasibility of strengthening mechanisms for preventing corruption at the level of internal regulations of medical institutions, enhancing the role of the public and ensuring proper legal protection for patients and employees who report facts of offenses. A number of recommendations are proposed to improve current legislation and increase the effectiveness of its application in the healthcare sector.

Key words: *corruption, medical field, legal liability, anti-corruption legislation, offenses, healthcare, criminal liability, administrative sanctions, abuse of power, prevention of corruption.*

Постановка проблеми. Корупція в медичній сфері України залишається одним із найбільш небезпечних викликів для ефективного функціонування системи охорони здоров'я, забезпечення прав пацієнтів та реалізації державної політики у сфері публічного управління. Незважаючи на численні спроби реформування та впровадження антикорупційних стратегій, корупційні ризики й надалі істотно впливають на якість надання медичних послуг, доступність лікарських засобів, прозорість фінансування закладів охорони здоров'я та довіру громадян до державних інституцій. Особливо гостро проблема постає в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів, коли ефективно управління в галузі охорони здоров'я набуває вирішального значення.

Системні порушення у вигляді хабарництва, зловживання владою або службовим становищем, нецільового використання бюджетних коштів і незаконного призначення чи розподілу лікарських засобів вимагають дієвого юридичного реагування. Однак на практиці механізми притягнення винних до відповідальності часто є недостатньо ефективними або ж блокуються внаслідок прогалин у законодавстві, низької якості досудового розслідування, тиску з боку посадових осіб чи відсутності політичної волі. Також актуальною є проблема вибірковості у застосуванні юридичної відповідальності, що породжує почуття безкарності серед посадовців та медичних працівників, які порушують закон.

У зв'язку з цим постає необхідність комплексного наукового аналізу інституту юридичної відповідальності за корупційні правопорушення саме в медичній сфері, з урахуванням особливостей її функціонування, чинних нормативно-правових актів, правозастосовної практики та зарубіжного досвіду. Такий аналіз дозволить окреслити напрями вдосконалення законодавчого регулювання, механізмів притягнення до відповідаль-

ності та запобігання повторенню таких правопорушень у майбутньому.

Метою статті є здійснення комплексного правового аналізу існуючої системи юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері України, виявлення ключових проблем її застосування на практиці, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання з урахуванням специфіки медичної галузі та потреб забезпечення прозорості, ефективності і доброчесності в сфері охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення в медичній сфері України є складовою частиною загальної системи протидії корупції в публічному управлінні. Медична сфера як одна з найбільш соціально важливих галузей державної політики особливо вразлива до проявів корупції, зважаючи на обсяги бюджетного фінансування, широкий спектр адміністративних повноважень посадовців та високий рівень взаємодії з громадянами. У таких умовах ефективно застосування юридичних санкцій до осіб, які вчиняють корупційні правопорушення, є визначальним чинником у формуванні атмосфери законності, доброчесності та довіри до медичних установ.

Чинне антикорупційне законодавство України передбачає комплекс заходів юридичної відповідальності, які можуть бути застосовані до медичних працівників, керівників закладів охорони здоров'я, а також посадовців органів управління у сфері охорони здоров'я. У центрі цього механізму перебувають норми Кримінального кодексу України, зокрема статті 368, 369, 191, 364, 366, що визначають відповідальність за одержання неправомірної вигоди, надання такої вигоди, розтрату майна, зловживання службовим становищем і службове підроблення. Одним із ключових інструментів протидії корупції в медичній сфері

є кримінальна відповідальність за одержання неправомірної вигоди. Згідно зі статтею 368 Кримінального кодексу України, одержання службовою особою неправомірної вигоди за виконання чи невиконання дій в інтересах того, хто надає таку вигоду, карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна та позбавленням права обіймати певні посади [1]. Особливість правозастосування у медичній сфері полягає в тому, що корупційні діяння часто маскуються під «подяки», «благодійні внески» чи інші формально законні дії, що ускладнює їх кваліфікацію і доведення вини.

Разом із тим в медичній сфері мають місце численні випадки порушення антикорупційних обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» [2], зокрема щодо конфлікту інтересів, обмеження щодо сумісництва, отримання подарунків та дотримання етичних стандартів поведінки. Адміністративна відповідальність у таких випадках застосовується на підставі Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема статей 172-4 – 172-9. Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Стаття 172-4 цього Кодексу встановлює, що такі порушення тягнуть за собою накладення штрафу та можуть призвести до звільнення з посади [3]. Проте ефективність притягнення винних до адміністративної відповідальності залишається низькою через складність доведення факту правопорушення, слабкість інституцій контролю та недостатній рівень фахової підготовки осіб, що фіксують та розглядають такі справи.

Окрему увагу необхідно приділити питанню дисциплінарної відповідальності медичних працівників за вчинення корупційних проступків. Попри те, що внутрішні положення про дисципліну в закладах охорони здоров'я містять заборону на прийняття неправомірної вигоди чи порушення етичних норм, на практиці механізми реагування часто не спрацьовують. Керівники установ не завжди зацікавлені у фіксації фактів порушень, а в разі виявлення фактів корупції нерідко обмежуються формальними зауваженнями чи усуненням працівника без повідомлення правоохоронних органів. Такий підхід формує атмосферу безкарності, що лише сприяє подальшому поширенню корупційних практик.

Серйозною проблемою також залишається неефективність розслідування та судового розгляду корупційних правопорушень у медичній

сфері. Брак фахівців з медичної галузі у слідчих та прокурорських органах призводить до недооцінки або неправильного розуміння обставин справи, що позначається на якості досудового розслідування та обвинувальних актів. Судова практика, своєю чергою, часто демонструє м'якість при винесенні вироків або ж формальний підхід до аналізу доказів, що підриває превентивну функцію кримінального покарання. Узагальнення практики розгляду судами кримінальних справ про хабарництво, проведене Верховним Судом України, виявило проблеми в оперативності та якості розгляду таких справ, зокрема щодо одержання хабара за статтею 368 Кримінального кодексу України [4]. У таких умовах навіть виявлені факти корупції рідко завершуються реальними вирокими або ж не спричиняють істотних наслідків для винних осіб.

Не менш важливим є питання ролі Національного агентства з питань запобігання корупції, яке відповідальне за контроль дотримання антикорупційного законодавства. У межах медичної сфери НАЗК проводить перевірки декларацій посадовців, аналізує конфлікти інтересів та надає обов'язкові до виконання приписи. Однак ефективність реалізації повноважень агентства обмежується його організаційними можливостями, чисельністю персоналу та іноді – відсутністю політичної підтримки. У звітах НАЗК неодноразово зазначалося, що медична галузь входить до п'ятірки найбільш корумпованих сфер, що вимагає активнішої координації між агентством, правоохоронними органами та закладами охорони здоров'я.

У контексті запобігання корупції важливо також враховувати роль електронних інструментів, які були запроваджені для підвищення прозорості у сфері охорони здоров'я. Серед них – електронна система закупівель ProZorro, електронний реєстр пацієнтів, електронні рецепти, а також модулі обліку лікарських засобів. Ці механізми дозволяють зменшити вплив людського фактора на процеси розподілу ресурсів і прийняття рішень, однак їхнє впровадження нерідко супроводжується саботажем на місцях або обхідними схемами, які переносять центри корупційного впливу в інші площини – наприклад, на рівень договорів про технічне обслуговування систем чи маніпуляції з аналітичними звітами. Таким чином, юридична відповідальність за зловживання у сфері цифрових рішень охорони здоров'я також потребує належного врегулювання, зокрема через оновлення складів злочинів у кримінальному праві.

Важливою ланкою в системі юридичної відповідальності є роль пацієнтів як суб'єктів, які

можуть ініціювати виявлення фактів корупції. Проте в реальності існує низький рівень правової обізнаності громадян, брак довіри до правоохоронної системи та страх зазнати негативних наслідків у разі повідомлення про корупційні діяння. Більшість пацієнтів не вірить у реальність покарання для винних і сприймає корупційні дії як необхідне «зло» заради швидшого або якіснішого медичного обслуговування. Це створює соціальний консенсус на толерування корупції, подолати який можливо лише за умов одночасної дії правових, організаційних та просвітницьких механізмів.

В українському законодавстві існує чіткий поділ між видами юридичної відповідальності за корупційні діяння – кримінальна, адміністративна, цивільна та дисциплінарна. Проте саме медична сфера демонструє специфіку в тому, що межі між цими видами відповідальності часто є розмитими. Наприклад, факт прийняття коштів лікарем може кваліфікуватися як дисциплінарне порушення, адміністративне правопорушення або як кримінальний злочин – залежно від суми, обставин і суб'єктивного тлумачення з боку правоохоронців. Це породжує неоднакову судову практику та створює ризики вибіркового переслідування, що є несумісним із принципами верховенства права.

Одним із найбільш обговорюваних питань залишається доцільність декриміналізації певних корупційних правопорушень незначної тяжкості, зокрема у випадках так званої «побутової корупції» в медичних установах. Аргументи на користь такого підходу ґрунтуються на ідеї концентрації правоохоронної системи на серйозніших діяннях, однак у випадку медичної сфери навіть дрібні порушення можуть мати значні наслідки для життя і здоров'я людини. Тому, на думку більшості фахівців, навпаки, саме в медичній сфері має діяти принцип нульової толерантності до будь-яких проявів корупції, а юридична відповідальність повинна бути невідворотною й ефективною.

У межах правової системи України позитивним чинником є активізація ролі Вищого антикорупційного суду, який спеціалізується на розгляді справ, пов'язаних із корупцією. Окремі кейси, що стосуються посадовців в охороні здоров'я, вже були предметом розгляду цього суду. Його діяльність сприяє підвищенню довіри до інституту правосуддя, але водночас висвітлює глибокі проблеми у процесах досудового слідства, нестачу доказів, затягування розгляду справ і недостатню захищеність викривачів. Відтак, для забезпечення

реальної юридичної відповідальності необхідна взаємодія усіх гілок влади, а також належне ресурсне забезпечення інституцій, які забезпечують виявлення і доведення корупційних злочинів у медичній галузі.

Ще одним актуальним аспектом проблематики юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері є аналіз міжнародних зобов'язань України у сфері антикорупційної політики, зокрема в межах співпраці з Європейським Союзом та відповідно до положень Конвенції ООН проти корупції. Зобов'язання гармонізувати національне законодавство з європейськими стандартами вимагають не лише вдосконалення нормативної бази, а й створення ефективних механізмів контролю, звітності та відповідальності. У межах цих процесів медична галузь визнається однією з пріоритетних у частині посилення прозорості та доброчесності. Разом із тим, реальний прогрес у цій сфері залишається обмеженим, оскільки зміни в законодавстві часто мають декларативний характер, а механізми відповідальності не забезпечують належного стримування від вчинення корупційних дій.

Також важливо звернути увагу на роль інституційного середовища, в якому формується правова відповідальність. У багатьох випадках виявляється, що навіть наявність доказів не призводить до належного правового реагування з боку правоохоронних органів через внутрішню корумпованість системи або кругову поруку серед працівників. Це особливо характерно для регіонального рівня управління медичними закладами, де службові повноваження тісно переплетені з особистими зв'язками, а процедури контролю й аудиту залишаються формальними. Таке становище ускладнює можливість реалізації принципу невідворотності юридичної відповідальності, навіть у разі очевидності вчиненого правопорушення.

Варто також зазначити, що юридична відповідальність у цій сфері не може бути розглянута ізольовано від загального контексту реформування системи охорони здоров'я. Приватизація окремих медичних послуг, розвиток державно-приватного партнерства, впровадження нових форм фінансування медичних закладів створюють нові правові конструкції, у межах яких виникають нові корупційні ризики. Відповідно, потребує оновлення і юридичний інструментарій, що забезпечує відповідальність за зловживання, пов'язані з договорами, субвенціями, ліцензуванням або сертифікацією. Поточні норми законодавства не завжди враховують динаміку цих змін, що створює прогалини в регулюванні і дозволяє уникати покарання

шляхом формального дотримання старих процедур у нових умовах.

Юридична відповідальність за корупційні дії в медицині повинна розглядатися не лише як інструмент репресії, але й як превентивний механізм, що стимулює формування культури правомірної поведінки серед посадових осіб і медичного персоналу. Для цього необхідне посилення внутрішніх механізмів етичного контролю, запровадження регулярного навчання з антикорупційної тематики, а також розвиток програм внутрішнього аудиту. Законодавство має створювати передумови не лише для покарання за факт вчинення правопорушення, а й для виявлення і запобігання таким діям ще до їхнього вчинення. Особливо важливу роль у цьому відіграє впровадження інституту викривачів і гарантування їхнього правового захисту – механізм, який у сфері охорони здоров'я на сьогодні майже не працює. Закон України від 1 червня 2021 року № 1502-IX вніс зміни до Закону України «Про запобігання корупції» щодо упорядкування окремих питань захисту викривачів. Зокрема, стаття 53-1 цього Закону визначає гарантії захисту викривачів, включаючи конфіденційність та захист від переслідування [5].

Загалом, система юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері України перебуває на етапі становлення та потребує суттєвого доопрацювання як на законодавчому, так і на інституційному рівні. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 6 січня 2025 року № 34 затвердив Порядок організації роботи з повідомленнями про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у МОЗ. Цей документ визначає механізми обробки таких повідомлень та захисту викривачів [6]. Підвищення ефективності такого механізму можливе лише за умови комплексного підходу – від оновлення законодавчих норм і практики їх застосування до зміни управлінської культури в медичних установах та підвищення рівня правової свідомості суспільства.

Варто акцентувати увагу на значенні правових позицій Конституційного Суду України та Верховного Суду у формуванні підходів до застосування юридичної відповідальності за корупційні правопорушення в медичній сфері. Ці органи формують усталені підходи до тлумачення правових норм, зокрема щодо кваліфікації діянь, визначення ознак складу злочину, пропорційності санкцій, а також стандартів доказування. Наприклад, у низці рішень Верховного Суду чітко закріплено, що прийняття неправомірної вигоди в умовах залежності пацієнта від лікаря визнається

кваліфікуючою обставиною, яка обтяжує відповідальність. Це підсилює захист прав пацієнтів та утверджує презумпцію вразливості особи, що звертається за медичною допомогою.

Наявна судова практика також підтверджує, що юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я повинна враховувати специфіку галузі, зокрема гуманістичний характер медичної професії, високий рівень моральних очікувань від лікарів та соціальну значущість медичних послуг. У цьому контексті доцільним є розгляд питань корупції не лише в межах юридичної кваліфікації, а й крізь призму професійної етики та стандартів медичної деонтології. Об'єднання юридичних та етичних механізмів впливу здатне суттєво підвищити дієвість антикорупційної політики в медичних закладах, особливо на первинному рівні надання медичної допомоги.

Ще одним проблемним моментом є недостатня інтеграція антикорупційної політики у внутрішні нормативні акти медичних установ. Хоча законодавство передбачає обов'язковість антикорупційних програм для державних і комунальних підприємств, їх зміст часто є формальним і не відображає реальних ризиків у конкретному закладі. Наприклад, антикорупційна програма лікарні може не включати ризики, пов'язані з розподілом благодійної допомоги, електронними закупівлями медичних виробів чи укладанням контрактів із зовнішніми постачальниками. Це знижує ефективність превентивних механізмів і сприяє повторюваності корупційних порушень. У зв'язку з цим, важливим напрямом вдосконалення є розробка типових моделей антикорупційних програм для медичних закладів із урахуванням галузевої специфіки та рекомендацій НАЗК.

Слід також звернути увагу на недосконалість статистичної звітності щодо кількості виявлених, розслідуваних і доведених до суду корупційних правопорушень у медичній сфері. Відсутність окремої категорії в облікових формах правоохоронних органів унеможливує точний аналіз тенденцій та ефективності боротьби з корупцією саме в галузі охорони здоров'я. У результаті урядові та громадські ініціативи вимушені спиратися на фрагментарні дані або результати аналітичних досліджень неурядових організацій. Удосконалення державного моніторингу дозволило б сформувати системне бачення проблеми та вчасно реагувати на критичні виклики.

З огляду на зазначене, юридична відповідальність за корупційні правопорушення в медичній сфері України має розглядатися як елемент комплексної антикорупційної політики, який повинен

функціонувати у тісному взаємозв'язку з інституційними, організаційними та інформаційно-просвітницькими заходами. Успішність боротьби з корупцією в охороні здоров'я залежить не лише від сили покарання, а й від здатності держави створити таке правове середовище, де вчинення корупційного правопорушення буде не вигідним, ризикованим і соціально неприйнятним. Це вимагає узгоджених дій усіх суб'єктів, залучених до правозастосування: законотворців, правоохоронців, працівників медичної галузі, органів контролю та громадянського суспільства.

Результати проведеного дослідження свідчать про нагальну потребу в розробці галузевих антикорупційних програм, поглибленні спеціалізації правоохоронних органів у сфері медичних правопорушень, узагальненні судової практики та створенні національної бази ризиків у сфері охорони здоров'я. Також доцільним є впровадження обов'язкової антикорупційної експертизи внутрішніх документів медичних установ і розробка типових алгоритмів реагування на факти корупції. Запровадження таких заходів дозволить перейти від декларативного до реально дієвого механізму юридичної відповідальності, що відповідатиме європейським стандартам правової держави. Закон України від 4 грудня 2020 року № 1074-IX встановлює відповідальність за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, стаття 366-2 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації [7].

Таким чином, ефективна протидія корупції в медичній сфері України можлива лише за умови системного перегляду підходів до юридичної відповідальності, який включає не тільки посилення санкцій, а й створення умов, за яких правопорушення втрачають економічну та соціальну доцільність для потенційних порушників. Успішне впровадження такої моделі стане запорукою підвищення рівня довіри населення до медичної

системи та підвищення якості надання медичних послуг у державі. Закон України від 15 грудня 2020 року № 1079-IX відновив інституційний механізм запобігання корупції, зокрема, шляхом внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції». Ці зміни передбачають, зокрема, встановлення особливостей врегулювання конфлікту інтересів та контроль за поданням декларацій [8].

Висновки. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення в медичній сфері України є ключовим елементом загальнонаціональної стратегії боротьби з корупцією, яка має на меті забезпечити прозорість, справедливість і ефективність системи охорони здоров'я. З огляду на особливу соціальну значущість цієї сфери, будь-які прояви корупції мають не лише правовий, а й глибокий гуманітарний вимір, оскільки прямо впливають на доступ громадян до якісної медичної допомоги та безпеки життя і здоров'я. Проте сучасний стан застосування юридичної відповідальності в цій галузі демонструє низку серйозних проблем – від формального підходу до кваліфікації правопорушень і вибірковості у правозастосуванні до низької ефективності досудового розслідування, відсутності спеціалізованої статистики і недостатньої залученості громадянського суспільства.

Кримінальна, адміністративна та дисциплінарна відповідальність, які передбачені антикорупційним законодавством, повинні функціонувати як взаємопов'язані й скоординовані механізми, що дозволяють ефективно реагувати на весь спектр корупційних діянь – від побутових хабарів до масштабних зловживань на рівні керівництва закладів охорони здоров'я. Водночас, для досягнення реальної дієвості юридичної відповідальності необхідне не тільки вдосконалення нормативно-правової бази, а й підвищення рівня правової культури, розвиток внутрішніх етичних стандартів у медичних установах, зміцнення інституційної спроможності антикорупційних органів, а також забезпечення захисту викривачів і прозорості розслідувань.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III* [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001, No. 2341-III]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 r. № 1700-VII* [On the prevention of corruption: Law of Ukraine of October 14, 2014, No. 1700-VII]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (1984). *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: Zakon Ukrainy vid 7 hrudnia 1984 r. № 8073-X* [Code of Ukraine on Administrative Offenses: Law of Ukraine of December 7, 1984, No. 8073-X]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>

4. Verkhovnyi Sud Ukrainy. (2010). *Uzahalnennia praktyky rozghliadu sudamy kryminalnykh sprav pro zlochyny, sklad iakykh peredbachenyi st. 368 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (oderzhannia khabara)* [Summary of judicial practice in criminal cases under Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine (bribery)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0009700-10#Text>
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). *Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» shchodo uporiadkuvannia okremykh pytan zakhystu vykryvachiv: Zakon Ukrainy vid 1 chervnia 2021 r. № 1502-IX* [On amendments to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" on certain aspects of whistleblower protection: Law of Ukraine of June 1, 2021, No. 1502-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (34), Article 279. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1502-20>
6. Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. (2025). *Nakaz «Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii roboty z povidomlenniamy pro mozhyvi fakty koruptsijnykh abo poviazanykh z koruptsiieiu pravoporushen u MOZ» vid 6 sichnia 2025 r. № 34* [Order "On approval of the procedure for organizing work with reports of possible facts of corruption or corruption-related offenses at the Ministry of Health"]. <https://moz.gov.ua>
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia poriadku deklaruvannia ta vidpovidalnosti za podannia nedostovirnykh vidomosti: Zakon Ukrainy vid 4 hrudnia 2020 r. № 1074-IX* [On amendments to certain legislative acts of Ukraine to improve the procedure of declaration and liability for submitting false information: Law of Ukraine of December 4, 2020, No. 1074-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (6), Article 46. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20>
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidnovlennia instytutsiinoho mekhanizmu zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 15 hrudnia 2020 r. № 1079-IX* [On amendments to certain legislative acts of Ukraine on the restoration of the institutional mechanism for preventing corruption: Law of Ukraine of December 15, 2020, No. 1079-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (5), Article 35. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1079-20>